

Oponentní posudek disertační práce

Autor práce Mgr. Matouš Holeka

Název práce: Pohled na Písmo a hermeneutická východiska pro jeho výklad v různých křesťanských tradicích

Matouš Holeka se rozhodl zmapovat nejdůležitější přístupy k výkladu Písma v rámci hlavních proudů křesťanské ekumeny (katolické, pravoslavné a protestantské). Pokusil se pozorně prostudovat, kriticky analyzovat a interpretovat klíčové dokumenty, zachycující hermeneutické předpoklady práce s Písmem v jednotlivých konfesních variantách současného křesťanství, a zároveň zohlednit metodicky zvolené reprezentativní příspěvky jednotlivých bohoslovců, kteří se k problematice hermeneutických předpokladů práce s Biblí meritorně vyjadřují.

V první části zaměřil pozornost na dokumenty Světové rady církví a jednotlivá dílčí témata, vynořující se v rozhovoru mezi konfesemi. V druhé, rozsáhlejší části, rozdělené na tři oddíly, zaměřuje pozornost na neuralgické body dokumentů, formulujících hermeneutické principy práce s Písmem, zejména tedy na problematiku vztahu mezi Písmem a tradicí, na teologické aspekty a důsledky tak zvané historicko-kritické metody a na problematiku překonání eurocentrismu v přístupu k výkladu Písma, respektive zohlednění specifických sociokulturních kontextů výkladu Písma jakožto relevantního a legitimního hermeneutického principu.

Autor dochází k závěru, že rozhodující otázky a spory ohledně náležitého výkladu Písma neodpovídají členění církví podle konfesního klíče, ale jdou napříč konfesemi a denominačními alternativami soudobého křesťanství, protože základní hermeneutická východiska a odlišnosti v teologickém zarámování výkladu Písma ovlivňují jiné než konfesní zřetelé a faktory (jako je ohled na eklesiální autoritu a tradici ve věci limitace legitimních výkladových možností, teologické hodnocení historicko-kritického přístupu k posvátnému textu a jemu odpovídající vědecké epistemologie, zohlednění sociální situace vykladačů z hlediska distribuce moci na ose mezi privilegovanými a marginalizovanými vrstvami konkrétní společnosti).

Předložená disertační práce má přehlednou a logickou strukturu. Badatelské závěry jsou opřeny o pečlivé zpracování velkého množství relevantních primárních textů i sekundární odborné literatury. Jazyková a stylistická úroveň práce je vysoká. (Snad jen některá souvětí jsou poněkud příliš dlouhá a přeplněná komplexními myšlenkami, a některé odstavce jsou příliš rozsáhlé a prospělo by jim rozčlenění). Postup autorovy argumentace je srozumitelný. Své badatelské, analytické a interpretační metody autor uplatňuje konzistentně.

Badatelský výtěžek práce je přesvědčivý. Autor je opatrný ve věci hodnotících soudů, což je jistě projev vědecké odpovědnosti, místy ale především mapuje komplexní problematiku, zatímco zřetelné zhodnocení badatelského výtěžku zůstává jen naznačeno. Souvisí to s povahou autorova tématu: je tak rozsáhlé a komplexní, že při jeho zpracování (zvláště je-li

takto pečlivé) hrozí jistá nepřehlednost a hromadění obrovského množství relevantních poznatků a možných perspektiv. Domnívám se, že autor mohl zkoumanou látku sevřít přece jen pevněji, zaujmout jasnější hodnotící stanovisko. Závěrečná rekapitulace výsledků bádání by myslím neměla být patnáctistránkovým převyprávěním celé disertace (v dlouhých, předlouhých odstavcích), ale stručnější, hutnější formulace výtěžku, pokud možno do několika argumentačně podložených a jasně formulovaných tezí.

Práci pokládám za kvalitní vědecké pojednání a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze, 15. května 2021

Prof. Pavel Hošek Ph.D.

Jako podnět k rozpravě nabízím následující otázky:

Předložená disertační práce se zabývá otázkou, zda mnohost interpretačních možností biblického textu má mít nějaké limity a jaké limity by to měly být. Mám dojem, že mnohost výkladů jako takovou považuje autor za cosi vesměs kladného a přínosného. Zdá se, že pluralita výkladů je podle jeho přesvědčení v zásadě žádoucí a obohacující. Nabízím provokativní otázku: Existuje i „špatná“ pluralita výkladů? Pluralita zmnožující zmatky, omyly, svévolnou instrumentalizaci textu? Pokud ano, jak chránit přínosnou, obohacující pluralitu před „špatnou“ pluralitou?

Potenciální přínos plurality výkladů stojí a padá s reálnou interakcí mezi nimi (ať už v osobním kontaktu, nebo prostřednictvím literatury, internetu, sdělovacích prostředků atd.). Tato reálná interakce je subkulturním prostředím jednotlivých konfesních táborů (a jednotlivých křesťanských komunit) výrazně limitována, z čistě sociologických důvodů. Mělo by se podle autora aktivně bojovat proti tomuto více méně přirozenému izolacionismu (baptista bude zřejmě komunikovat především s baptistickou tradicí výkladu, katolík s katolickou atd.) vzhledem k tomu, že těch, kdo se aktivně zajímají o dění u konfesních susedů, je menšina? Bylo by žádoucí aktivně působit proti tomuto konfesnímu (či lokálnímu) izolacionismu? I tam, kde o to není zájem? Pokud ano, jak?

Odkaz na ještě nenastalou budoucnost a eschatologický horizont vykladačského úsilí považuje autor za důležitý. Chová naději, že zůstane zachována rozmanitost výkladových možností, takto rozmanitost však bude mít určité hranice. Tyto hranice „nebudou stanovovat lidé“. Kdo je bude stanovovat a jak? (Tuším, jak zní odpověď, ale rád bych, aby ji autor při obhajobě co nejpřesněji specifikoval).